

ADVIES ADVIESCOMMISSIE WADDENFONDS TENDER 2010

WADDEN FONDS

ZODEN AAN DE DIJK

ZODEN AAN DE DIJK

Advies Adviescommissie Waddenfonds tender 2010

2 december 2010

ADVIESCOMMISSIE WADDENFONDS

Drs. L.M.L.H.A. Hermans

Drs. J. Abrahamse

Mr. F.W.R. Evers

J.H.J. Pâques

Prof. dr. ir. P. Vellinga

Drs. G.H.B. Verberg

Prof. dr. W.J. Wolff

SECRETARIAAT ADVIESCOMMISSIE WADDENFONDS

Advies- en ingenieursbureau Oranjewoud B.V.

Ir. D.L. van der Maat

Ir. W.G. Elsinga

GRAFISCH ONTWERP

M. van der Werff, Oranjewoud

FOTOGRAFIE

H.D. Trenning, Oranjewoud

INHOUD

1	AANBIEDINGSBRIEF AAN MINISTER SCHULTZ VAN HAEGEN, I&M	7
2	INLEIDING	9
3	AANLEIDING EN OPDRACHT ADVIESCOMMISSIE	11
3.1	Samenstelling en opdracht van de commissie	11
3.2	Criteria	11
4	PROGRAMMA 1	
	WADDENZEE KLIMAATBESTENDIG	12
4.1	Redeneerlijn	12
4.2	Te honoreren projecten	13
4.2.1	WF 209913 Van Polder naar Kwelder: 10 jaar ontwikkeling	13
4.2.2	WF 209911 Ruim baan voor vissen in het Waddengebied	13
5	PROGRAMMA 2	
	HERSTEL BIOBOUWERS	14
6	PROGRAMMA 3	
	HERSTEL VOEDSELWEB	16
6.1	Redeneerlijn	16
6.2	Te honoreren projecten	17
7	PROGRAMMA 4	
	WATERBODEM EN WATERKOLOM	18
8	PROGRAMMA 5	
	DE WADDENZEE INTERNATIONAAL INGEBED	20
8.1	Redeneerlijn	20
8.2	Te honoreren projecten	21
8.2.1	WF 209902 WaLTER	21
8.3	Extra te honoreren project	21
8.3.1	WF 209925 Metawad-1: hoe habitattherstel trekkende wadvogels beïnvloedt	21

9	PROGRAMMA 6	
	WADDENEILANDEN ZELFVOORZIENEND VOOR WATER EN ENERGIE	22
9.1	Redeneerlijn	22
9.2	Te honoreren projecten	23
10	PROGRAMMA 7	
	GROOTSCHALIGE ONTWIKKELING EN IMPLEMENTATIE VAN DUURZAME ENERGIETRANSITIE	24
10.1	Redeneerlijn	24
10.2	Te honoreren projecten	25
10.2.1	WF 209875 Biogasleiding Noordoost Friesland	25
10.2.2	WF 209761 Energie Transitiepark Eemsdelta fase 1	25
11	PROGRAMMA 8	
	UITVOERINGSSTRATEGIE WADDENLANDSCHAP	26
11.1	Redeneerlijn	26
11.2	Te honoreren projecten	27
11.2.1	WF 209832 Audiovisueel project “Reis door het Waddengebied”	27
11.2.2	WF 209825 Stelling Den Helder, Poort naar de Wadden	27
11.2.3	WF 209867 Boerderijen aan de Waddenkust	27
11.2.4	WF 209872 Herplant van iepen in de Waddenregio	28
11.2.5	WF 209917 Opwaardering landschappelijke waarden wierde Weiwerd	28
11.2.6	WF 209831 Een sterk staaltje naar het Wad	29
11.2.7	WF 209891 Nieuwland, jeugdherberg wordt gastenverblijf	29
12	PROGRAMMA 9	
	ONTWIKKELING DUURZAME VISSERIJ	30
12.1	Redeneerlijn	30
12.2	Te honoreren projecten	31
12.2.1	WF 209839 Vissers van de Wadden	31
13	PROGRAMMA 10	
	VERDUURZAMING WADDENHAVENS	32
13.1	Redeneerlijn	32
13.2	Te honoreren projecten	33

14	PROGRAMMA 11	
	DUURZAME ONTWIKKELING RECREATIE EN TOERISME WADDENGEBIED	34
14.1	Redeneerlijn	34
14.2	Te honoreren projecten	35
14.2.1	WF 209782 Kiek over Diek	35
14.2.2	WF 209877 De Nollen: symbiose van natuur, cultuur en ecologie	36
14.2.3	WF 209899 Kweldercentrum Noorderleech	36
14.2.4	WF 209922 Ecomare - de westelijke waddenpoort	37
15	PROGRAMMA 12	
	VERDUURZAMING VAARRECREATIE	38
15.1	Redeneerlijn	38
15.2	Te honoreren projecten	39
16	PROGRAMMA 13	
	VERDUURZAMING LANDBOUW	40
16.1	Redeneerlijn	40
16.2	Te honoreren projecten	41
16.2.1	WF 209829 Zilt perspectief	41
17	OPMERKINGEN EN AANVULLINGEN REGIOCOMMISSIE	43
18	FINANCIEEL VOORSTEL	45

AANBIEDINGSBRIEF AAN MINISTER SCHULTZ VAN HAEGEN, I&M

2 december 2010

Geachte minister,

Hierbij zenden wij u in gezamenlijkheid het advies van de Adviescommissie Waddenfonds en de Regiocommissie Waddenfonds over de besteding van de middelen die voor de tender 2010 van het Waddenfonds beschikbaar zijn.

De Adviescommissie heeft dit jaar, nadat deze ontvankelijk waren verklaard, 63 projecten beoordeeld en adviseert u, beargumenteerd, 18 van deze projecten te honoreren. Behalve een korte beschrijving per project bevat het advies ook de redeneerlijnen waarlangs de Adviescommissie tot haar adviezen is gekomen. Wij vragen uw speciale aandacht voor de redeneerlijn op het gebied van het selfsupporting zijn van de Waddeneilanden (programma 6) en programma 7 'Grootschalig ontwikkeling en implementatie van duurzame energietransitie'.

De Adviescommissie constateert dat de uitgebreidere redeneerlijnen uit het vorige advies en de aanbevelingen tot verbetering van enkele projectaanvragen die de Adviescommissie in eerdere tenders heeft gedaan, hebben geleid tot enkele integrale en samenhangende projecten. Het project Kiek over Diek is hiervan een goed voorbeeld.

Het Uitvoeringsplan Waddenfonds 2010 – 2014 wil meer nadruk leggen op inhoudelijke sturing en samenhang om zo tot meer herkenbare resultaten in de waddenregio te komen. Zowel de Adviescommissie als de Regiocommissie delen de wens tot een meer programmatische aanpak die wellicht zal leiden tot wat grotere projecten met meer onderlinge samenhang. Projecten uit eerdere tenders zoals de Waddenacademie en het project Waddensleutels, zijn goede voorbeelden van een dergelijke aanpak. Ondanks enkele integrale en samenhangende projectaanvragen dit jaar, moeten wij constateren dat de projectaanvragen nog een grote variatie laten zien in omvang en betekenis. De Adviescommissie en Regiocommissie constateren met name een directe behoefte aan een programmatische aanpak op het gebied van natuurbehoud en –ontwikkeling, energie, landbouw en bezoekerscentra.

De Adviescommissie hecht er grote waarde aan dat organisaties in het waddegebied in samenhang en als één geheel naar buiten treden. Ondanks de eerste aanzet die daarvoor is gedaan, zien wij dat er nog steeds een grote behoefte is aan een marketingconcept dat de betekenis van het 'waddegebied' in samenhang tot uiting brengt. Méér samenhang tussen de waddecentra (dat geldt ook voor de aanvragen op dit vlak) en samenwerking tussen de centra op alle vlakken is daarvoor essentieel.

Aan dit advies van de Adviescommissie zijn de opmerkingen en aanbevelingen van de Regiocommissie toegevoegd. Hiermee voldoen we aan uw verzoek om in gezamenlijkheid één advies uit te brengen. Met dit schrijven vragen wij in het bijzonder aandacht voor het project Metwad, welke zich richt op de effecten van beleidsmaatregelen op het wad. Op basis van urgentie heeft de Adviescommissie in eerste instantie dit project niet opgenomen in haar advies (ondanks positieve uitlatingen over het project), daar zij van mening was dat beleidsresultaten over enkele jaren beter te meten zijn. Gezamenlijk overleg tussen Advies- en Regiocommissie heeft geleid tot een verzoek om ook dit project dit jaar te honoreren. Het toekennen van subsidie zal namelijk een structurele continuering betekenen van meetreeksen die al enkele jaren met behulp van beurzen, particuliere schenkingen en overige tijdelijke financieringsbronnen zijn opgezet en uitgevoerd. Beide commissie hechten hier groot belang aan. Aangezien er vorig jaar geen tender is geweest willen wij u voorstellen om dit project bovenop de andere te honoreren projecten te financieren. Indien niet mogelijk stellen wij voor een reservering te maken vanuit de volgende tender.

Wij gaan ervan uit dat wij met dit advies aan uw verwachtingen ten aanzien van onze werkzaamheden hebben voldaan.

Hoogachtend,
Namens de Adviescommissie en Regiocommissie
Waddenfonds

Drs. L.M.L.H.A. Hermans
Voorzitter Adviescommissie Waddenfonds

Mevr. C. Schokker-Strampel
Voorzitter Regiocommissie Waddenfonds

INLEIDING

Op 1 april 2004 bracht de Adviesgroep Waddenzeebeleid (commissie Meijer) haar advies uit over de gaswinning en schelpdiervisserij in de Waddenzee in relatie tot de natuur. In dit advies benadrukte de Adviesgroep het belang van investeringen in het waddengebied.

Naar aanleiding van het advies van de commissie Meijer heeft het kabinet besloten € 800 miljoen extra in de Waddenzee en het waddengebied te investeren, verspreid over een investeringsperiode van 20 jaar, door het oprichten van het Waddenfonds. Het fonds vindt zijn wettelijke basis in de Wet op het Waddenfonds. Het Waddenfonds wordt jaarlijks gevuld met aardgasbaten. De minister van VROM besluit jaarlijks tot het openstellen van een tender voor projectaanvragen.

De Adviescommissie Waddenfonds heeft tot taak de minister te adviseren met betrekking tot de ontvankelijk beoordeelde aanvragen om subsidie uit het Waddenfonds. De ontvankelijkheid wordt getoetst door de uitvoeringsorganisatie Waddenfonds. De Adviescommissie beoordeelt de aanvragen kwalitatief op basis van de in de Wet op het Waddenfonds genoemde criteria.

In het Investeringsplan Waddenfonds heeft het kabinet zijn ambities ten aanzien van de wadden geschetst. Het investeringsplan is daarmee een vertaling van de lange termijn doelen uit de Derde Nota Waddenzee (PKB Waddenzee). In het investeringsplan wordt ingezet op een offensief (creëren en ontwikkelen) beleid en beheer in het waddengebied, uitgaande van voorrang voor natuur en landschap met menselijk medegebruik.

Om binnen de 20-jarige looptijd van het fonds accenten te kunnen leggen in de toekenning van middelen aan ingediende voorstellen, wordt door het Regionaal College Waddengebied (RCW) vijfjaarlijks een uitvoeringsplan opgesteld. In dit uitvoeringsplan zijn de prioritaire thema's ten aanzien van investeringen uit het Waddenfonds aangegeven.

De Adviescommissie hanteert het streefbeeld en de prioritaire thema's uit het investeringsplan en het uitvoeringsplan als kader, waarbinnen zij haar kwalitatieve oordeel geeft. Om beter inzichtelijk te maken hoe de Adviescommissie tot haar oordeel gekomen is, wordt in dit advies per thema een redeneerlijn geschetst, die als aanvulling op de beschrijving van prioritaire thema's uit het uitvoeringsplan kan worden beschouwd.

De Adviescommissie Waddenfonds is samengesteld uit een zestal experts en een voorzitter, die de ontvankelijke verklaarde aanvragen beoordelen op kwaliteit.

AANLEIDING EN OPDRACHT ADVIESCOMMISSIE

3.1 SAMENSTELLING EN OPDRACHT VAN DE COMMISSIE

De Adviescommissie wordt voorgezeten door de heer drs. L.M.L.H.A. Hermans en bestaat daarnaast uit zes deskundige leden met hun eigen expertisegebied:

- de heer drs. J. Abrahamse - lid, expertise landschapsontwikkeling en cultuurhistorie van het waddengebied;
- de heer mr. F.W.R. Evers - lid, expertise sociaal-economische ontwikkeling, met kennis en ervaring in de MKBA-methodiek;
- de heer J.H.J. Pâques - lid, expertise economische aspecten van het waddengebied;
- de heer prof. dr. ir. P. Vellinga - lid, expertise geomorfologie en milieu- en klimaataspecten van de wadden;
- de heer drs. G.H.B. Verberg - lid, expertise energie in brede zin;
- de heer prof. dr. W.J. Wolff - lid, expertise ecologie van de wadden.

De Adviescommissie wordt ondersteund door een projectsecretaris.

De opdracht aan de Adviescommissie Waddenfonds is als volgt geformuleerd:

‘De Adviescommissie brengt advies uit aan de minister van VROM over te honoreren projectaanvragen door de door de uitvoeringsorganisatie ontvankelijk verklaarde subsidieaanvragen te toetsen op de criteria uit de Wet op het Waddenfonds. Indien de aanvragen die op basis van deze wettelijke criteria van de Adviescommissie een hoge prioriteit krijgen gezamenlijk het subsidieplafond voor de betreffende periode overtreffen, dan rangschikt de Adviescommissie de aanvragen zodanig dat een project hoger gerangschikt wordt naarmate het meer urgent is, zoals beschreven in de criteria voor urgentie in het uitvoeringsplan.’

3.2 CRITERIA

Het fonds heeft ten doel de subsidiëring van activiteiten, anders dan reguliere investeringen of beheers- of onderhoudswerken, die gericht zijn op of bijdragen aan:

- a. het vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het waddengebied;
- b. het verminderen of wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee;
- c. een duurzame economische ontwikkeling in het waddengebied dan wel gericht zijn op een substantiële transitie naar een duurzame energiehuishouding in het waddengebied en de direct aangrenzende gebieden;

- d. het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het waddengebied.

Bij haar advisering over de ontvankelijk beoordeelde subsidieaanvragen houdt de Adviescommissie in elk geval rekening met de mate waarin:

- a. het project past binnen het in het investeringsplan beschreven ontwikkelingsperspectief;
- b. het project bijdraagt aan de prioritaire thema's, aangegeven in het uitvoeringsplan;
- c. het project bijdraagt aan de verwezenlijking van meer dan een van de doelen, genoemd in artikel 3.1.2 (cf. artikel 2, tweede lid van de Wet op het Waddenfonds);
- d. binnen de regio draagvlak bestaat voor de beoogde activiteiten;
- e. wordt voorzien in cofinanciering;
- f. de maatschappelijke baten de maatschappelijke lasten overstijgen;
- g. het project als innovatief kan worden gekwalificeerd;
- h. het project haalbaar en uitvoerbaar is;
- i. het project als doelmatig kan worden gekwalificeerd.

De Adviescommissie heeft de genoemde criteria uit de wet onderverdeeld in twee overkoepelende thema's, die u ook in de toelichting op de projecten kunt terugvinden:

- doeltreffendheid
- kansrijkheid

Ten aanzien van de **doeltreffendheid** is gekeken naar de bijdrage van het project aan de doelen uit het Waddenfonds, de bijdrage aan het investeringsplan en de in het uitvoeringsplan genoemde prioritaire thema's. Daarnaast is gekeken of binnen de projecten actief gezocht is naar het verbinden van economische en ecologische doelen.

In het kader van de **kansrijkheid** is steeds gekeken naar de toekomstwaarde van het voorstel, de maatschappelijke kosten en baten, de mate van innovatie, haalbaarheid, uitvoerbaarheid en cofinanciering, de doelmatigheid en het draagvlak in de regio.

Omdat het aantal projecten die van de Adviescommissie een hoge prioriteit hebben gekregen op basis van doeltreffendheid en kansrijkheid het totale beschikbare bedrag voor deze tender overtroffen, heeft vervolgens een ranking van de projecten plaatsgevonden op basis van **urgentie**.

PROGRAMMA 1

WADDENZEE KLIMAATBESTENDIG

4.1 REDENEERLIJN

De ingediende kwelderprojecten richten zich enerzijds op vorming van nieuwe kwelders of schorren en anderzijds op het beheer van bestaande kwelders. Voor wat betreft de vorming van nieuwe kwelders heeft de Adviescommissie een voorkeur voor grootschalige kwelderontwikkelingsprojecten op kansrijke locaties, passend in een lange termijn strategie. Kleinere kwelders met een zeer belangrijke functie als hoogwatervluchtplaats en broedplaats voor wadvogels worden ook gewaardeerd. Dit geldt eveneens voor een pilotproject, waarbij ervaring wordt opgedaan met verschillende vormen van kwelderontwikkeling, mits haalbaar en uitvoerbaar.

Bij alle kwelderontwikkelingsprojecten is monitoring van groot belang, met name om het effect van kwelderontwikkeling op de sedimentbalans van het waddegebied te kunnen bepalen.

De Adviescommissie vindt onderzoek naar beheerstrategieën van bestaande en nieuwe kwelders waardevol, mits gekoppeld aan een concreet project. Een op lange termijn duurzaam beheer is immers essentieel voor het succes van de kwelderontwikkeling. Daarvoor is aankoop van kwelders niet altijd noodzakelijk.

De Adviescommissie vindt het belangrijk dat projecten met betrekking tot verandering van zoet-zoutgradiënten zowel bijdragen aan een verbeterde visintrek, als aan de verspreidingsmogelijkheden van de vissen in het binnenland en het herstel van verdwenen flora en fauna van brakke wateren. Projecten, waarin deze drie gewenste eigenschappen verenigd worden, hebben de voorkeur. Het combineren van zoet-zout overgangen met recreatief medegebruik wordt als positief ervaren, mits dit medegebruik niet ten koste gaat van de natuurwaarden.

Zoet-zout overgangen hebben vaak raakvlakken met waterbeheer, verbetering van de waterkwaliteit en kustverdediging. In die gevallen gaat de Adviescommissie er vanuit dat de waterbeheerders financieel substantieel bijdragen aan het tot stand komen van de overgangen.

4.2 TE HONOREREN PROJECTEN

4.2.1 WF 209913 Van Polder naar Kwelder: 10 jaar ontwikkeling

Natuurbeschermingsorganisatie It Fryske Gea wil het bestaande buitendijkse verkwelderingsexperiment in Noarderleegh dat inmiddels beëindigd is, evalueren en de resultaten via verschillende kanalen uitdragen.

Doeltreffendheid

Buitendijks kwelderherstel is een speerpunt van het Waddenfonds. Het project past goed binnen de doelstellingen van het Waddenfonds om projecten te ondersteunen die een bijdrage leveren aan kwelderontwikkeling en daarmee de klimaatbestendigheid van de Waddenzee vergroten. Het project kan een bijdrage leveren aan het verbeteren van de kwaliteit van kwelders.

Kansrijkheid

Uit de aanvraag blijkt dat het onderzoek, dat in de eerste vier jaar goed is uitgevoerd, inmiddels is beëindigd. Het gaat nu om een evaluatie na tien jaar. Het project biedt tevens de mogelijkheid toeristen uit te leggen wat er in het gebied gaande is, met name in aansluiting met het te realiseren kweldercentrum Noarderleegh.

Urgentie

De Adviescommissie vindt dat dit project nu kan worden uitgevoerd. Uitstel maakt deze evaluatie onmogelijk.

4.2.2 WF 209911 Ruim baan voor vissen in het Waddengebied

Dit project van het Wetterskip Fryslân is mede ingediend namens waterschappen van Noord-Holland en Groningen en omvat een viertal werkpakketten. Men richt zich op fysieke maatregelen en innovatieve oplossingen voor de migratie van vis tussen Waddenzee en watersystemen op het vaste land. Daarnaast gaat het project over onderzoek en monitoring, kennisdeling & draagvlak en coördinatie & management. Als resultaat worden 18 output indicatoren genoemd waaronder vispassages, vismigratiemodules, realisatie paai- en opgroeiplaatsen, vismigratiekaart en de organisatie bestuurlijke- en publieke dagen over het onderwerp vismigratie. In de vorige tender is dit project ook ingediend, maar toen is hierover negatief geadviseerd wegens geringe integraliteit van de aanvraag en minimale cofinanciering.

Doeltreffendheid

De Adviescommissie constateert dat haar opmerkingen uit de vorige tender ter harte zijn genomen. De aanvraag betreft een integraal project dat de gehele waddenkust van het vasteland beslaat. De aanvraag heeft vooral effect op de Friese waddenkust en treft daarnaast maatregelen voor de Groningse kust (zonder de reeds gerealiseerde Westwoldse Aa) en Noord-Holland. Het project heeft twee doelstellingen. Enerzijds het herstellen en ontsluiten van leefgebieden voor vissoorten die migreren tussen de Waddenzee en de aanliggende watersystemen van de waterschappen en anderzijds de doelstelling om kennisdeling te stimuleren en bevorderen op het gebied van vismigratie, monitoring en onderzoek en het creëren van draagvlak. De Adviescommissie is van mening dat met dit project een voldoende bijdrage wordt geleverd aan de doelstelling uit het Waddenfonds voor herstel van het voedselweb en toename van foerageergebieden.

Kansrijkheid

De Adviescommissie vindt het plan goed gedocumenteerd en onderbouwd. De doelmatigheid van het project is volgens de Adviescommissie een discussiepunt, gezien de hoge kosten die met het project gemoeid zijn en de maatregelen gericht zijn op een beperkt aantal vissoorten. Daaronder bevindt zich wel de paling, een rode lijst-soort. De eigen bijdrage van 50%, waar 90% het maximaal aan te vragen subsidiebedrag is, laat echter zien dat de bereidheid en het draagvlak om het project te realiseren hoog is. Met de realisatie van dit project zijn de gehele Kop van Noord-Holland, geheel Friesland en het resterende deel van Groningen in één keer ontsloten. (Het andere deel van Groningen is ontsloten voor vismigratie door het reeds gerealiseerde project Westerwoldse Aa.)

Urgentie

De Adviescommissie vindt dat er sprake is van een goed doordacht integraal project waarmee het probleem van vismigratie van de zee naar de boezems volledig wordt opgelost. Mede vanwege de schaal van het project draagt de aanvraag veel bij aan de doelstelling om foerageer- en leefgebieden van dieren in de Waddenzee te vergroten.

5.

PROGRAMMA 2 HERSTEL BIOBOUWERS

Herstel van de natuur gaat niet vanzelf. Voorwaardenscheppende eenmalige ingrepen in het ecosysteem kunnen het noodzakelijke duwtje in de goede richting geven. In het programma Herstel biobouwers worden projecten gefinancierd die het natuurlijke verloop van fysische processen in de Waddenzee bevorderen. Deze ontwikkeling kan onder andere gestimuleerd worden door projecten op het gebied van gebiedssluitingen voor bodemberoerende activiteiten, zoals mossel(zaad)visserij en voorwaardenscheppende experimenten met zeegras en schelpdierbanken. Projecten dienen aansluiting te vinden bij het programma Naar een rijke Waddenzee. De afspraken in het kader van het mossel/ natuurconvenant met de mosselsector en andere gebruikers maken hier deel van uit.

Er zijn deze tender geen projecten ontvangen met als hoofddoel het herstel biobouwers.

PROGRAMMA 3

HERSTEL VOEDSELWEB

6.1 REDENEERLIJN

Aanvragen met betrekking tot dit programma waren allen natuurontwikkelingsprojecten. De Adviescommissie heeft daarbij gezocht naar projectvoorstellen waarbij de uitgangspositie van water en bodem ten aanzien van de beoogde natuurdoeltypen gunstig is. Ook heeft de Adviescommissie een voorkeur voor projecten die qua investeringslasten 'overzichtelijk' zijn en waarvoor geen grondaankopen noodzakelijk zijn. Op deze manier wil de Adviescommissie zoveel mogelijk 'value for money' realiseren. Het in te richten natuurgebied moet van voldoende omvang zijn om daadwerkelijk bij te kunnen dragen aan herstel van natuur en landschap. Natuurontwikkeling binnendijks moet geen tuinieren worden. Het is van belang om bij binnendijkse ontwikkeling aan te sluiten bij bestaande kwelpatronen en de lagenbenadering (abiotische en biotische kenmerken en het menselijk gebruik). Open verbindingen van binnen- en buitendijkse projecten die grenzen aan de Waddenzee hebben de voorkeur. Het combineren van de ontwikkeling van natuurwaarden met recreatief medegebruik wordt als positief ervaren, mits dit medegebruik niet ten koste gaat van de natuurwaarden. Ook hier geldt dat de projecten die worden voorgedragen voor financiering, bij voorkeur passen in een groter ruimtelijk plan.

6.2 TE HONOREREN PROJECTEN

Er zijn deze tender geen projecten ontvangen op het gebied van herstel voedselweb, die naar het oordeel van de Adviescommissie voldoende bijdragen aan de doelen van het Waddenfonds.

7.

PROGRAMMA 4 WATERBODEM EN WATERKOLOM

In het programma Waterbodem en waterkolom worden projecten gefinancierd die de a-biotiek in (delen van) de Waddenzee ten positieve beïnvloeden en daarmee de kans op een rijke zee vergroten. Voor het herstel van de helderheid zijn maatregelen denkbaar op het gebied van baggeren en baggerstort, innovatie in de scheepvaart en veerverbindingen, de bodemberoering door visserij, zandsuppleties en ontgrondingen (zand- en schelpenwinning). Ook maatregelen die de uitstoot van nutriënten en contaminanten door onder andere de landbouw en industrie terugdringen zijn denkbaar.

Er zijn deze tender geen projecten ontvangen met als hoofddoel het waterbodem en waterkolom.

PROGRAMMA 5

DE WADDENZEE INTERNATIONAAL INGEBED

8.1 REDENEERLIJN

Voor goede omstandigheden met betrekking tot voedsel, rust en voortplantingsmogelijkheden is samenwerking met partners over de grens gewenst. Daarnaast zal onderzoek en monitoring nodig zijn om het gewenste inzicht te krijgen in de kwaliteit van bijvoorbeeld overleving en voortplantingsmogelijkheden. Om een aantal bedreigingen en aantastingen van de Waddenzee tegen te gaan is omvangrijk wetenschappelijk onderzoek noodzakelijk.

Het Waddenfonds is bedoeld voor concrete projecten in het waddengebied. Indien nader wetenschappelijk onderzoek noodzakelijk is voor het goed kunnen uitvoeren van een project, kan dit onderzoek onderdeel uitmaken van de aanvraag. Het opstellen en begeleiden van projectaanvragen is een verantwoordelijkheid van de aanvrager zelf en daarmee niet subsidiabel.

Voor de Adviescommissie is het van belang dat voorstellen met een belangrijke kenniscomponent een wetenschappelijk review bevatten van de Waddenacademie of een andere wetenschappelijke instantie, waarbij enerzijds gekeken wordt naar de bijdrage aan de Kennisagenda en anderzijds naar de wetenschappelijke kwaliteit van het voorstel. Een dergelijke review is niet verplicht, maar kan de Adviescommissie behulpzaam zijn in het vormen van haar oordeel.

8.2 TE HONOREREN PROJECTEN

8.2.1 WF 209902 WaLTER

Het NIOZ, het Koninklijk Nederlands Instituut voor Zeeonderzoek, doet een aanvraag voor Wadden Sea Long-Term Ecosystem Research, kortweg WaLTER geheten. Het project betreft de ontwikkeling van een geïntegreerd monitoringsplan voor de Waddenzee. In de huidige situatie worden in de Waddenzee allerlei zaken, van chlorofylgehalte tot aantallen zeehonden, door een reeks van instanties gemonitord. Dat gebeurt echter met weinig onderlinge samenhang en vaak met weinig aandacht voor de spreiding van monsternamen in de tijd en de ruimte. Ook is er veel verbetering mogelijk m.b.t. de betrouwbaarheid van de uitkomsten. In het plan WaLTER wordt voorgesteld om op basis van de bestaande praktijk een nieuw monitoringsprogramma te ontwerpen dat aan de hiervoor genoemde bezwaren tegemoet komt. Zo zullen de monitoringsactiviteiten volgens vaste en controleerbare procedures worden uitgevoerd. Die procedures zullen zodanig zijn vorm gegeven dat de geïnvesteerde middelen optimaal gebruikt worden. Hiermee zullen bestaande en nieuwe, fundamentele en toegepaste (kennis)vragen bij beleidsinstanties, onderzoeksinstanties, maatschappelijke organisaties en bedrijven kunnen worden beantwoord. Met het project wordt het mogelijk een overkoepelend dataportaal te ontwikkelen, waarmee op eenvoudige en aantrekkelijke wijze toegang wordt verschaft tot alle beschikbare en relevante meetgegevens op het gebied van meteorologie, oceanografie, geologie, chemie, ecologie, sociologie, economie en cultuurhistorie van en met betrekking tot het waddengebied.

Doeltreffendheid

De Adviescommissie is van mening dat dit voorstel aan de kerngedachte van het Waddenfonds raakt. Dit blijkt tevens uit de positieve beoordeling van de Waddenacademie, die hierover concludeert dat het project aan alle hoofd- en subdoelen voldoet. Het zichtbaar en bruikbaar maken van alle monitoring in één database, die momenteel erg verbrokkeld is, is volgens de Adviescommissie een fundamentele stap voor de bescherming en ontwikkeling van het waddengebied. De Adviescommissie verwacht positieve effecten van het verbinden van alle relevante kennisinstellingen in dit project en de samenwerkingsverbanden die er met veel partijen zijn.

Kansrijkheid

De Adviescommissie is onder de indruk van de samenstelling en kwaliteiten van het projectteam en heeft daarmee vertrouwen in een goed verloop van het project. Indien de aanvrager voldoende aandacht schenkt aan het presenteren van data in een zelfde uniforme leesvorm en analysevorm, kan dit project dé database van het waddengebied worden. De Adviescommissie constateert dat Rijkswaterstaat gelukkig wel zijn monitoringgegevens om niet aan WaLTER ter beschikking stelt, maar geen participant is in het project. Ook Staatsbosbeheer, het ministerie van ELI en Natuurmonumenten hebben zich (nog) niet volledig hebben geïnteresseerd aan het denkwerk en programma van dit project. De Adviescommissie roept deze instanties op nauwer met WaLTER samen te werken en is van mening dat de betrokken ministeries elkaar hierop moeten aanspreken.

Urgentie

De Adviescommissie ziet grote urgentie in het project omdat het inspeelt op een kennislacune die van groot belang is voor de verdere ontwikkeling van het waddengebied.

8.3 EXTRA TE HONOREREN PROJECTEN

8.3.1 WF 209925 Metawad-1: hoe habitattherstel trek-kende wadvogels beïnvloedt

Het Koninklijk Nederlands Instituut voor Zeeonderzoek (NIOZ) wil onderzoek doen om met behulp van ruimtelijk expliciete modellen demografisch te onderbouwen wat de effecten op trekkende wadvogels zijn van veranderingen van habitats in de Waddenzee. Dit project beoogt middels het intensief volgen van habitatgebruik, overlevingskansen en de voortplanting van trekkende wadvogels, natuurherstelprogramma's te ondersteunen met kennis. Het project evalueert de effecten van natuurherstel in internationaal perspectief en erkent de ecologische wisselwerking tussen de Waddenzee en natuurgebieden elders in de wereld waarmee zij middels vele trekvogels is verbonden.

Doeltreffendheid

De Adviescommissie is geïnteresseerd in de aanvraag. Een project als dit is niet eerder vertoond en voldoet volgens de Adviescommissie goed aan het doel van het Waddenfonds om het voedselweb te verbeteren en de functies van het waddengebied als verblijf- en doortrekgebied voor vogels en als kraamkamer te waarborgen. Voor de lange termijn ziet de Adviescommissie het project als uitermate waardevol. Er is behoefte aan het meetbaar maken van de effecten van natuurherstel. Het project heeft daarnaast een positieve bijdrage aan de internationale inbedding van de Waddenzee.

Kansrijkheid

De Adviescommissie is van mening dat het project een logische vervolgstap is in de onderzoekstrajecten die de aanvrager doorloopt. Het project biedt grensoverschrijdende systeemkennis die nooit eerder verkregen is. De link die wordt gelegd met maatregelen voor natuurherstel rechtvaardigt volgens de Adviescommissie de keuze om een wetenschappelijk voorstel te honoreren. Daarbij wordt opgemerkt dat de praktische en technische toepasbaarheid van het project wel om extra aandacht vragen bij de uitvoering hiervan. De Adviescommissie vindt dat deze aanvraag een uniek project is dat bijdraagt aan het meten van de effecten van beschermingsmaatregelen. De Adviescommissie heeft zich afgevraagd of dit project tot betere resultaten zal komen als het later wordt uitgevoerd zodat beheers- en beleidsmaatregelen beter gemeten kunnen worden, en had daarmee twijfels over de urgentie om dit project dit jaar uit te voeren maar had het project dan graag over enkele jaren terug gezien. Dit project is echter al begonnen met het verrichten van meningen (met behulp van niet-continue financieringsbronnen) en zonder subsidiering zou een gat ontstaan in de reeds opgezette meetreeks. Daarom het verzoek om dit project dit jaar te honoreren.

PROGRAMMA 6

WADDENEILANDEN ZELFVOORZIENEND VOOR WATER EN ENERGIE

9.1 REDENEERLIJN

Het inzetten op een duurzame energiehuishouding wordt door de Adviescommissie toegejuicht. Door de getoonde ambitie, het toepassen van nieuwe duurzame technologieën en het specifieke eilandkarakter kunnen de waddeneilanden aandacht op wereldschaal krijgen voor hun energiehuishouding. De Adviescommissie verwacht dat dit ook economisch gunstige gevolgen zal hebben. Strikt zelfvoorzienend zijn leidt in de ogen van de commissie echter niet perse tot een verantwoorde duurzaamheid en de commissie is dan ook enigszins kritisch over de betaalbaarheid en het realiteitsgehalte van totale autarkie. Dat geldt zowel voor energie en wellicht nog sterker op het gebied van watervoorziening.

De getoonde ambitie en samenwerking tussen de eilanden is goed, maar het bijdragen aan het Ambitiemanifest voor de waddeneilanden, met daarin verwoord het streven om te komen tot zelfvoorzienend zijn op het vlak van drinkwater en energie, is onvoldoende reden voor een bijdrage uit het Waddenfonds. Met het Ambitiemanifest is bovendien, naar mening van de Adviescommissie, nog niet voldoende een basis gelegd waarmee de mogelijkheden van zelfvoorziening goed onderbouwd zijn.

Zoals ook in de tweede tender aangegeven ziet de Adviescommissie het als noodzakelijk dat de betrokken partijen hun uitgesproken ambitie vertalen in een concreet plan van aanpak. In dit op te stellen Masterplan kan een samenhangend pakket van maatregelen worden opgesteld. De Adviescommissie constateert dat de huidige situatie geleid heeft tot projectaanvragen met variatie in omvang en betekenis, zonder dat er onderlinge verbanden zijn getrokken. De Adviescommissie hoopt dat een masterplan zal leiden tot meer grootschalige initiatieven en aanvragen dan wel tot meer bundelingen van projectvoorstellen, die daadwerkelijk zullen leiden tot een transitie naar een duurzame energiehuishouding.

In het plan is het ook van belang na te gaan of en op welke wijze de eilandergemeenschap bereid is de prijs te betalen en het risico te nemen dat behoort bij het enigszins vooruitlopen op de gebruikelijke vorm van energievoorziening. Het Waddenfonds is bedoeld voor concrete projecten. Het opstellen van een dergelijk masterplan kan daarom niet uit het Waddenfonds worden bekostigd. Bij het opstellen van het plan van aanpak zouden de duurzame energieteams op de eilanden betrokken moeten worden, aangezien zij voortvarend aan de slag zijn met duurzame energie. In de aanloop naar een dergelijk masterplan is het van belang ervaring op te doen door middel van pilotprojecten.

Om op dit moment toch tot een gewogen advies te komen vindt de Adviescommissie, er vanuit gaande dat er een streven is naar zelfvoorziening op de waddeneilanden, drie punten van dusdanig groot belang dat deze als kader zijn aangehouden bij de beoordeling van projecten. Het blijft in de ogen van de Adviescommissie belangrijk om te kijken naar de duurzaamheid van alternatieve (energie)mogelijkheden. Projecten die alleen zelfvoorziening tot doel hebben zouden niet tot absurditeiten mogen leiden. Want is het te rechtvaardigen om windmolens op een eiland te plaatsen en geen gebruik te maken van schone energie op zee (elektriciteit uit een offshore windpark) ten faveure van zeer dure energievoorzieningen op een eiland omdat het eiland anders niet meer zelfvoorzienend zou zijn?

Projecten die zich richten op zelfvoorziening van de waddeneilanden kunnen voorbeeldprojecten zijn. Ze laten de mogelijkheden en innovaties zien die voorhanden zijn en maken eventueel bijbehorende risico's inzichtelijk. In hoeverre men in het waddengebied lering kan trekken uit een project en de beoogde spin-off, weegt voor de Adviescommissie zwaar mee in haar beoordeling. Dat betekent dat aanvragen met alleen het realiseren van LED-verlichting of zonnepanelen, die ook in andere delen van het land gemeengoed zijn, worden gezien als onvoldoende bijdrage aan dit doel.

Voorts let de Adviescommissie er ook op of de beoogde resultaten in redelijke verhouding staan tot de aangevraagde subsidiebedragen. Zij ziet zich namelijk geconfronteerd met een groter aantal projecten dan dat waarvoor subsidiegelden beschikbaar zijn.

Ook betwijfelt de Adviescommissie of bij het aandragen van technische oplossingen voor het zelfvoorzienend zijn, sprake kan zijn van aanvoer van (productie)midelen vanaf het vaste land.

De Adviescommissie adviseert de minister om dit programma voor de volgende tender enigszins aan te passen. Aanbevolen wordt om het programma meer te richten op het maximaal gebruik maken van de reeds aanwezige kansen die de waddeneilanden bieden op het gebied van duurzame energie. Deze projecten dienen waddenspecifiek te zijn, met een duidelijke relatie naar hun omgeving en een verantwoorde verhouding te hebben tussen bijdragen aan de doelen en de aangevraagde subsidiegelden.

9.2 TE HONOREREN PROJECTEN

Er zijn deze tender helaas geen projecten ontvangen op het gebied van waddeneilanden zelfvoorzienend voor water en energie, die naar het oordeel van de Adviescommissie voldoende bijdragen aan de doelen van het Waddenfonds gelet op bovenstaande redenerlij

PROGRAMMA 7

GROOTSCHALIGE ONTWIKKELING EN IMPLEMENTATIE VAN DUURZAME ENERGIETRANSITIE

10.1 REDENEERLIJN

Met betrekking tot duurzame energietransitie ziet de Adviescommissie graag toepasbare plannen met innovatieve technologieën. Deze projecten moeten haalbaar en uitvoerbaar zijn, ook vanuit regelgeving en vereiste vergunningen. Aansluiting in de plannen bij bestaande subsidieregelingen rond duurzame energie is gewenst. Dit vergroot de kans op uitvoerbaarheid. Een duidelijke relatie met (bedrijvigheid binnen) het waddengebied is in de ogen van de adviescommissie van groot belang. Met deze bedoelde link met het waddengebied kijkt de Adviescommissie of het waddengebied zelf daadwerkelijk beter wordt van het project, danwel dat er vanuit het project een positieve spinoff valt te verwachten ten behoeve van het waddengebied.

Kleinschalige en minder innovatieve energieprojecten, zoals het toepassen van LED-verlichting en zonnepanelen, worden door de Adviescommissie als onvoldoende vernieuwend gezien in het streven naar een transitie naar een duurzame energiehouding.

10.2 TE HONOREREN PROJECTEN

10.2.1 WF 209875 Biogasleiding Noordoost Friesland

Essent Energie Verkoop Nederland b.v. vraagt subsidie aan voor de aanleg van een biogasleiding in Noordoost Friesland. Via deze leiding kunnen aangesloten agrarische productielocaties vanuit hun (co)mestvergistingsinstallaties het ruwe biogas leveren dat vervolgens naar een verzamelpunt (Groen Gas Hub) wordt getransporteerd. Bij het Groen Gas Hub wordt het biogas opgewerkt tot aardgaskwaliteit en via het netwerk van GTS (Gasunie) onder de noemer Groen gas doorgegeven aan de gebruiker.

Doeltreffendheid

De Adviescommissie vindt het project een stimulans voor biogas en voor het waddengebied waarin op grote schaal biogasboeren met dit project worden ontsloten. Agrariërs hebben subsidie nodig om het biogas in het leidingennetwerk terecht te laten komen. Momenteel zijn ze daar zelf verantwoordelijk voor. Met dit project wordt een economische en duurzame stimulans aan het waddengebied gegeven.

Kansrijkheid

De Adviescommissie meent dat de veiligheid van de omgeving niet in het geding komt met dit project aangezien de druk in de leidingen lager is dan in andere gasleidingen. Daarom zouden ook aanlegvergunningen goed verkrijgbaar moeten zijn. De Adviescommissie ziet dit project als een pilotproject voor de rest van Nederland, waarmee de voortrekkersrol van Noord-Nederland op het gebied van duurzame energie wordt benadrukt. De Adviescommissie verwacht een positieve spinoff voor agrariërs in het waddengebied die in een biogasinstallatie investeren, door het creëren van de randvoorwaarden uit deze aanvraag. De aanleg van de gasleiding heeft directe effecten voor het gebied, bovendien is de Adviescommissie van mening dat een bijdrage vanuit het Waddenfonds is gerechtigd om een ontwikkeling te stimuleren die op economische gronden moeilijk uit zichzelf tot stand zou komen. Biogasleidingen zullen moeten worden aangelegd daar waar het zinvol is. Doel van dit project is om aan te tonen dat de aanleg van biogasleidingen uitvoerbaar is. Daarmee wordt geen precedent geschapen voor vergelijkbare aanvragen. Wel hoopt en verwacht de Adviescommissie dat realisatie van dit project gas-netwerkbedrijven er toe zal brengen het aanleggen van verzamel-biogas-leidingen (ook elders in Nederland) als normaal onderdeel van hun activiteitenpakket te beschouwen zodat de beoogde toename van biogas in het energieverbruik van Nederland bevorderd wordt.

Urgentie

De Adviescommissie meent dat dit project bijdraagt aan het stimuleren van de economie en duurzame energie in Noord-Nederland. Het betreft hier thans nog geen regulier beleid. De grootte van het project maakt dat het project een daadwerkelijke toevoeging is en meerwaarde heeft op het gebied van een 'grootschalig project met een concreet pakket van maatregelen', zoals daar in het uitvoeringsplan over wordt gesproken. Er is draagvlak

voor het project en het project geeft kennis over de te nemen hindernissen en valkuilen bij de realisatie van een gasleiding. Daarmee kan het een flinke spin-off genereren naar andere gebieden om ook een biogasleiding te plaatsen en het stimuleert agrariërs om ook duurzame energie te produceren.

10.2.2 WF 209761 Energie Transitiepark Eemsdelta fase 1

De provincie Groningen (met Algaecom als penvoerder) wil met dit project een pilot opzetten die gericht is op het testen van een algenkweekstelsel. Met het project wordt kennis gegenereerd om algenbiomassa te produceren uit reststromen en deze zo optimaal mogelijk te vermarkten. De pilot is vooral bedoeld om te testen of goed opschaalbare systemen voor algenkweek op een efficiënte manier zijn te realiseren, waarbij gebruik wordt gemaakt van 'vuil water', industriële restwarmte en CO₂ uit rookgassen van de industrie in de Eemsdelta. Het project levert in 2013 de kennis of en hoe economisch en ecologisch rendabel algenteelt opgeschaald kan worden bij de waddenhavens en specifiek bij de productielocatie van Zeolyst. Als de pilot in voldoende mate slaagt komt aan de orde of de algenkweek hier het beste kan worden ingezet voor de productie van hoogwaardige eiwitten dan wel voor biobrandstof.

Doeltreffendheid

De Adviescommissie is van mening dat dit project een bijdrage kan leveren aan zowel het verminderen of weg nemen van externe bedreigingen als aan duurzame energie en energietransitie. Het gaat daarbij om de bewerking van restproducten uit de industrie en de kennis die wordt opgedaan over deze vorm van algenkweek. Door specifieke eigenschappen van de Eemshaven, namelijk het aanwezig zijn van bepaalde afvalrestwarmte en -water, wordt het project hier opgestart en is er een relatie met het waddengebied.

Kansrijkheid

De Adviescommissie vindt dat de aanvraag beter en completer omschreven had gekund, hoewel dat niet af doet aan de waarde van het project en het aansprekende concept. In eerste instantie miste de Adviescommissie de verwijzing naar referentieprojecten zoals onderzoeken van Universiteit Wageningen. Uit navraag bleek dat het een complexe branche betreft en de ontwikkelingen in deze branche erg snel gaan. De Adviescommissie vindt het project een kans voor Noord-Nederland om mee te werken aan algenonderzoek maar is voorzichtig in haar verwachtingen over de bijdrage die dit onderzoek levert in het totaalonderzoek naar het gebruik van algen. Het project kan bij positief resultaat op langere termijn wel leiden tot economische activiteit.

Urgentie

De Adviescommissie is van mening dat het project creatief is, en er bij positieve resultaten draagvlak is voor verdere investeringen. Het project draagt bovendien bij aan het versneld inlopen van de achterstand van economische projecten binnen het Waddenfonds.

PROGRAMMA 8

UITVOERINGSSTRATEGIE

WADDENLANDSCHAP

11.1 REDENEERLIJN

De Adviescommissie vindt projecten die een bijdrage leveren aan behoud en de beleving van de karakteristieke landschappelijke en cultuurhistorische elementen in het waddengebied van belang. Deze projecten moeten passen binnen de natuurdoelstellingen voor het gebied. Projecten, waarbij de bevolking actief betrokken wordt en waar recreatief medegebruik gestimuleerd wordt, hebben de voorkeur. De Adviescommissie vindt het van belang dat landschappelijke projecten binnen dit thema niet tot de reguliere onderhoudstaken van gemeenten of natuurorganisaties behoren (of zouden moeten behoren) en niet uit reguliere middelen kunnen worden betaald, omdat het Waddenfonds bedoeld is voor extra investeringen in het waddengebied.

De Adviescommissie vindt naast het behoud en herstel van landschappelijke en cultuurhistorische waarden ook het recreatieve medegebruik van cultuurhistorische elementen van belang. Vaak zijn de cultuurhistorische elementen essentieel voor het lezen en beleven van het landschap. De Adviescommissie geeft de voorkeur aan projecten met samenhang tussen wetenschap, musea en educatieprojecten als het gaat om de cultuurhistorische en archeologische waarden in het waddengebied.

11.2 TE HONOREREN PROJECTEN

11.2.1 WF 209825 Stelling Den Helder, Poort naar de Wadden

Gemeente Den Helder wil de stelling van Den Helder herstellen, als onderdeel van de ambitie om de stad Den Helder weer herkenbaar te maken als vestingstad. Het totale herstelplan wordt uitgevoerd over een periode van 12 jaar. In het kader van dit project, (de eerste fase) wordt subsidie gevraagd voor het herstel en behoud van drie forten, het accentueren van een bestaande doorkruising van de linedijk en het ontsluiten van de stelling van Den Helder door innovatieve documentatie en informatieverbreiding.

Doeltreffendheid

De Adviescommissie is van mening dat dit project een bijdrage levert aan natuur en landschap en een duurzame economische ontwikkeling. Het gaat daarbij om het opwaarderen van cultuurhistorische waarden, gecombineerd met nieuwe belevingsmogelijkheden voor recreanten. Met het herstel en de ontwikkeling van de stelling Den Helder wordt verduidelijkt wat in het verleden het strategisch belang was van de stelling.

Kansrijkheid

De Adviescommissie is verheugd over de totaalaanpak van de aanvraag. Dit heeft een integraal projectplan opgeleverd, dat naar mening van de Adviescommissie wel nog verder aangekleed had mogen zijn. Zij vindt de koppeling tussen toerisme, de opwaardering van landschap en cultuurhistorie en het op kleine schaal brengen van werkgelegenheid aantrekkelijk. Het project kan een boost betekenen voor Den Helder om de stad toeristisch meer op de kaart te zetten. De verwachte bezoekersaantallen zijn naar mening van de Adviescommissie wel enigszins optimistisch ingeschat. De Adviescommissie vraagt aandacht voor de aanpak van het plan, met voldoende aandacht voor het informeren van en betrekken van 'stakeholders' bij die aanpak en hoe men zorgt voor betere resultaten dan bij het project op de voormalige Rijkswerf (Cape Holland).

Urgentie

De Adviescommissie vindt dat het project een goede combinatie is van landschapsherstel en het leveren van een bijdrage aan de toeristisch-economische ontwikkeling van Den Helder, waaraan veel behoefte is. Het project draagt daarmee bij aan het versneld inlopen van de achterstand van economische projecten binnen het Waddenfonds. Bovendien is het project van die omvang dat het van belang is voor de realisatie van Den Helder als recreatieve poort.

11.2.2 WF 209867 Boerderijen aan de Waddenkust

LTO-Noord vraagt subsidie aan voor instandhouding en herstel van cultuurhistorisch karakteristieke boerderijen en boerderij-erven. Daarnaast gaat het project in op landschappelijke inpassing van uitbreidingen van boer-

derijen, door de ontwikkeling en realisatie van nieuwe boerderijconcepten in het kader van de schaalvergroting. De aanvrager wil met het project tevens bereiken dat de belevingswaarde van het kustlandschap wordt verhoogd en het cultuurtoerisme in het waddengebied gestimuleerd door de instandhouding en de versterking van het bebouwde erfgoed en het landschap.

Doeltreffendheid

De Adviescommissie onderkent het belang van de boerderijen met betrekking tot de identiteit en cultuurhistorie van het waddengebied. Opmerkingen van de Adviescommissie uit de eerdere aanvraag, zijn duidelijk meegenomen in de nieuwe aanvraag. Zij vindt het van belang dat het karakteristieke uiterlijk van zowel Groninger boeren (bedrijfs) gebouwen als boerenerven in ere wordt hersteld en meer benadrukt wordt. Het aantal van dertig deelnemende boerderijen is dusdanig groot dat het project relevant is voor behoud van het boerenlandschap en de boerderijen zijn mooi verspreid langs de gehele Groningse waddenkust. De adviescommissie vindt het een waardevolle aanvulling dat ook de inpassing van nieuwe stallen wordt meegenomen.

Kansrijkheid

De Adviescommissie adviseert om als voorwaarde aan de subsidie te stellen om de boerenerven enkele malen per jaar open te stellen voor publiek. Naar haar mening kan met zo'n openstelling de waarde van het project in kracht winnen, en wordt de belevingswaarde van het kustlandschap op deze manier vergroot en het cultuurtoerisme in het waddengebied bevorderd. De Adviescommissie wil bovendien het belang benadrukken van duidelijke afspraken met betrekking tot de kosten en adviseert daarop te controleren. Een instandhoudingsverplichting voor de eigenaren lijkt in de ogen van de Adviescommissie vanzelfsprekend.

Urgentie

De Adviescommissie meent dat de omvang van het project zorgt voor de realisatie van een aansprekend voorbeeldproject van behoud door ontwikkeling 'in het veld', met zeer herkenbare en zichtbare resultaten door het gehele Groningse waddengebied. Met LTO-Noord als trekker en de samenwerkingsovereenkomst tussen LTO-Noord en de betrokkenen, wordt het draagvlak van het project weergegeven. Het project betreft duidelijk een additionele investering in het waddengebied dat niet door regulier beleid wordt gefinancierd.

11.2.3 WF 209872 Herplant van iepen in de Waddenregio

Stichting Iepenwacht Groningen en Stichting Iepenwacht Fryslân willen met het planten van iepen karakteristieke (iepen)beplantingen versterken en herstellen. Dit in samenwerking met de wegbeheerders en bewoners in het gebied. Het vergroten van de kennis en waardering bij weggebruikers en eigenaren voor het landschap en karakteristieke beplantingen, wordt door de stichtingen als subdoelstelling gezien. In de tweede tender is deze aanvraag ook ingediend. Toen heeft de

Adviescommissie niet positief geoordeeld vanwege het grote aantal te planten bomen en de daarmee te lange doorlooptijd van het project. Zij was voorts van mening dat de hoge kosten per boom niet te verantwoorden waren tegenover het te bereiken doel. Bovendien was geconcludeerd dat er geen rekening was gehouden met het feit dat iepen een goede schuilplaats kunnen vormen voor roofvogels, met negatieve gevolgen voor (kwetsbare) weidevogels.

Doeltreffendheid

De Adviescommissie onderschrijft dat de iep een onderdeel is van de identiteit van het waddengebied en is van mening dat dit project het verschil kan maken in de uitstraling van dat waddengebied. Daarmee ziet de Adviescommissie het belang van herstel en versterking van de (iepen)beplantingen. Zij is verheugd te kunnen constateren dat de aanvrager alle eerdere opmerkingen ter harte heeft genomen. De aanvraag is beter onderbouwd en er is rekening gehouden met weidevogelgebieden.

Kansrijkheid

De Adviescommissie is nog steeds van mening dat de kosten voor het project erg hoog zijn maar constateert ook dat de subsidie per boom aanzienlijk is verlaagd door een grotere eigen bijdrage en de keuze voor een kleinere boom. Omdat het gaat om zo'n bijzonder en kostbaar project, zijn er geen andere mogelijkheden om het project te financieren. Daarom acht de Adviescommissie de bijdrage vanuit het Waddenfonds verantwoord.

Urgentie

De Adviescommissie stelt dat het project een beperkte urgentie heeft. Voor het gebied is het niet van groot belang of de iepen volgend jaar of over enkele jaren zullen worden gepland. Maar het project is wel een aansprekend voorbeeldproject waarmee op grote schaal een duidelijke verbetering kan plaatsvinden in het waddengebied. Het betreft een additionele investering die vanuit het Waddenfonds wordt gedaan, die men nergens anders voor dit doel kan krijgen.

11.2.4 WF 209917

Opwaardering landschappelijke waarden wierde Weiwerd

Het Havenschap Delfzijl – Eemshaven heeft een plan ontwikkeld om de landschappelijke en cultuurhistorische waarden van de wierde Weiwerd op te waarderen. In de toekomst zal Weiwerd voorzien worden van een nieuwe functie als vestigingsplaats voor kleinschalige en kennisintensieve bedrijven. Met deze functie, waarbij rekening wordt gehouden met de waarden en structuur van de wierde, wordt voorzien in het beheer en onderhoud van de wierde. Weiwerd is een onttakelde wierde, waarvan alleen de radiale structuur nog steeds aanwezig en goed zichtbaar is.

Doeltreffendheid

De Adviescommissie vindt het een goed uitgewerkt en innoverend plan. Het project kan als voorbeeld dienen als economisch project met landschappelijke inpassing. Het gaat om een unieke plek en de inrichting van het terrein is geheel aangepast aan de wierde. Nieuwe gebouwen worden gesitueerd op de voormalige rooilijnen of op de fundamenten van de oude gebouwen. Het project past bij meerdere doelen van het Waddenfonds omdat het gericht is op het behoud van cultuurhistorische waarden en een duurzame en economische ontwikkeling in het waddengebied stimuleert.

Kansrijkheid

De Adviescommissie is van mening dat het project kansrijk is omdat er landschappelijke voordelen aan het project zitten en bovendien kleine ondernemers er baat bij hebben. Daarbij kan de Adviescommissie zich voorstellen dat gemeente Delfzijl mede investeert in het project, in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen en adviseert de mogelijkheden daartoe te bezien.

Urgentie

De Adviescommissie vindt dat het meenemen van de structuur van de wierde niet behoort tot het regulier beleid bij realisatie van het bedrijventerrein. De Adviescommissie vindt dat het project een goede combinatie is van landschapsherstel en het leveren van een bijdrage aan de economische ontwikkeling van Delfzijl, waaraan behoefte is en kan worden gezien als een mooi voorbeeld waarbij bedrijvigheid en cultuurhistorie worden gecombineerd.

11.2.5 WF 209831

Een sterk staaltje naar het Wad

Stichting Beheer en Behoud van het Poldermolencomplex De Goliath heeft een aanvraag gedaan voor het vervangen van de stalen vijzel van poldermolen de Goliath. Na het vervangen van deze vervallen vijzel kan de molen weer optimaal malen.

Doeltreffendheid

De Adviescommissie acht De Goliath van cultuurhistorisch belang voor het waddengebied vanwege de directe relatie met de Waddenzee. De molen is één van de weinige Nederlandse molens die direct op het wad heeft geloosd. De cultuurhistorische waarde van de Goliath wordt landschappelijk nog eens versterkt vanwege het contrast met de moderne windmolens van de Eemshaven, waartussen de molen is gesitueerd.

Kansrijkheid

De Adviescommissie is van mening dat vervanging van de stalen vijzel kan worden verstaan onder behoud door ontwikkeling. De functie die de molen in het verleden had, kan weer beter zichtbaar worden gemaakt. De betrokken stichting draagt zorg voor het voortbestaan van de molen en het uitdragen de belangrijke taak die de molen in het verleden heeft gehad bij bescherming van het waddengebied.

Urgentie

De Adviescommissie vindt dat de aanvraag een additionele investering in het waddengebied betreft en geen regulier beleid. Als cultuurhistorisch project met een duidelijke link naar het waddengebied, levert de aanvraag een bescheiden maar mooie bijdrage aan de korte termijnstelling van het Waddenfonds om voorbeeldprojecten te realiseren waarmee de bijzondere waarden van het waddengebied behouden blijven.

11.2.6 WF 209891

Nieuwland, jeugdherberg wordt gastenverblijf

Dit project is een particuliere aanvraag van mevrouw Van Solingen en de heer Bonvie. Zij zijn voornemens het monumentale pand 'villa Nieuwland' te renoveren. De voormalige jeugdherberg wordt herbestemd tot een toeristisch gastenverblijf.

Doeltreffendheid

De Adviescommissie onderkent dat de villa cultuurhistorisch een waardevol element is, met een duidelijke relatie met het waddengebied. Enerzijds omdat het gebouw tot aan de dijkverhoging in het kader van de Deltawet direct aan open zee gelegen was wat voor Nederlandse begrippen uniek is, anderzijds omdat in het pand Nederlandse ingenieurs gevestigd waren tijdens de realisatie van de Afsluitdijk en de bijbehorende inpolderingen. Het herstellen van de villa en de functieverandering tot een vorm van verblijfsrecreatie past in de ogen van de Adviescommissie bij de doelstellingen van het Waddenfonds met betrekking tot duurzame toeristische ontwikkeling en behoud en ontwikkeling van cultuurhistorisch waardevolle elementen.

Kansrijkheid

De Adviescommissie is onder de indruk van de gedrevenheid van de aanvragers en is verheugd dat zij een passende bestemming hebben gevonden voor 'villa Nieuwland'. Het gebouw staat al enige jaren leeg, verkeert in slechte toestand en heeft daarmee een negatief effect op de uitstraling van de gemeente. De keuze voor een gastenverblijf past in de ogen van de Adviescommissie goed bij de omgeving, waar de toeristenstroom nog erg gering is, met name wat betreft overnachtingen. De gekozen maatvoering van het gastenverblijf op de locatie is geschikt voor het opbouwen van deze toeristenstroom.

Urgentie

De Adviescommissie vindt dat de aanvraag een additionele investering in het waddengebied betreft en geen regulier beleid. Als cultuurhistorisch project met een duidelijke link naar het waddengebied, levert de aanvraag een mooie bijdrage aan de korte termijnstelling van het Waddenfonds om voorbeeldprojecten te realiseren waarmee de bijzondere waarden van het waddengebied behouden blijven.

PROGRAMMA 9

ONTWIKKELING DUURZAME VISSERIJ

12.1 REDENEERLIJN

Voor de ontwikkeling van duurzame visserij zal naar mening van de Adviescommissie moeten worden ingezet op haalbare en uitvoerbare projecten waarbij samenwerking van groot belang is. Daarbij gaat het om onderlinge samenwerking tussen vissers en samenwerkingsvormen met andere betrokken partijen. Met de transitie naar een duurzame visserij zal er ruimte moeten zijn voor creatieve en innovatieve pilots waarin nieuwe methoden en technieken getest worden. Daarbij gaat het om zowel technische als organisatorische methoden waarmee de druk op natuur verminderd kan worden en vissers een eerlijke prijs voor hun vangst krijgen. Alleen de extra investering die bijdraagt aan natuur, landschap en milieu of het verminderen van externe bedreigingen, niet behorende bij de reguliere taken van de overheden of bedrijven, kan vanuit het Waddenfonds gefinancierd worden.

12.2 TE HONOREREN PROJECTEN

12.2.1 WF 209839 Vissers van de Wadden

De stichting geïntegreerde visserij doet in samenwerking met de Waddenvereniging een aanvraag voor flexibilisering van het kleine kustvisserijbedrijf met als doel het beter samengaan van visserij en natuurbeheer in de Waddenzee. Het project omvat meerdere deelprojecten. Allereerst werken vissers, natuurbeschermers en deskundigen samen in deelproject 'visserij geïntegreerd in een rijke Waddenzee', waarin men de ecologische onderbouwing voor geïntegreerde visserij zoekt en het management tracht te definiëren dat nodig is om deze manier van vissen goed in te passen in het ecosysteembeheer. Daarnaast is er een project gericht op collectieve zelfregulering en groepsgewijs vangstrechtenbeheer waarbij een organisatie wordt opgericht die vangstrechten beheert en verhuurt. En er wordt in praktische visserijprojecten geëxperimenteerd met nieuwe visserijmethoden die leiden tot meer seizoens- en natuurgericht vissen.

Doeltreffendheid

De Adviescommissie is van mening dat men met dit project een bijdrage kan leveren aan de verduurzaming van de visserij. De samenwerking met de natuurorganisaties wijzen op aandacht voor zowel een kwalitatieve en rendabele visserij met toekomstperspectief als een rijke en gevarieerde visstand met aandacht voor (bodem)fauna en (bodem)flora.

Kansrijkheid

De Adviescommissie vindt de samenwerking met de natuurorganisaties aansprekend en staat er voor open om middels dit project te ondervinden hoe deze manier van visserij zal uitwerken. Zij ziet het op te zetten managementsysteem als een wezenlijke toevoeging aan het project en adviseert om hoge eisen te stellen aan de monitoring van het project. Daarmee concludeert zij dat het een weloverwogen project betreft als zodanig maar daarbij een 'NMA-toets' met betrekking tot dit project wel gewenst is, vanwege het collectief beheer van individuele vangstrechten.

Urgentie

De Adviescommissie vindt het project creatief in de samenwerking en verbanden tussen de deelprojecten onderling. Er is draagvlak voor het project en het draagt bij aan het versneld inlopen van achterstand van economische projecten binnen het Waddenfonds. Bovendien ziet de Adviescommissie dit project als een belangrijke stap in het realiseren van een duurzame visserij.

PROGRAMMA 10

VERDUURZAMING WADDENHAVENS

13.1 REDENEERLIJN

Het verduurzamen van waddenhavens betreft het verduurzamen van de economische activiteiten in de havens die reeds aanwezig zijn en het ontwikkelen en aantrekken van meer duurzame goederenstromen en duurzame economische activiteiten. Voor aanpassingen in en aan de havens of nieuwe activiteiten hecht de commissie aan een heldere onderbouwing van het nut en noodzaak ervan.

Bij onderzoek en het ontwikkelen van nieuwe technologieën wordt verwacht dat men op de hoogte is van reeds bestaand onderzoek, daar waar mogelijk aansluiting zal zoeken en samenwerking zal zoeken met de daarbij reeds betrokken partijen.

Ook voor dit programma geldt dat alleen de extra investering die bijdraagt aan natuur, landschap en milieu of het verminderen van externe bedreigingen, niet behorende bij de reguliere taken van de overheden of bedrijven, vanuit het Waddenfonds gefinancierd kan worden.

13.2 TE HONOREREN PROJECTEN

Er zijn deze tender helaas geen projecten ontvangen op het gebied van verduurzaming waddenhavens, die naar het oordeel van de Adviescommissie voldoende bijdragen aan de doelen van het Waddenfonds.

PROGRAMMA 11

DUURZAME ONTWIKKELING RECREATIE EN TOERISME WADDENGEBIED

14.1 REDENEERLIJN

De Adviescommissie heeft een voorkeur voor projecten die voorwaardenscheppend zijn voor meer (kwalitatieve) recreatie en toerisme in het gebied, zoals de aanleg van goed in te passen vaar-, fiets- en wandelroutes. Het gaat om wervende projecten die nieuwe of extra bezoekers waarschijnlijk maken, die komen voor de natuur en schoonheid van het waddengebied of aansprekende projecten op het gebied van duurzaamheid. De opgegeven verwachting van het aantal (extra) bezoekers moet reëel en haalbaar zijn.

Initiatieven van individuele ondernemers voor aanpassing van hun bedrijf zijn mogelijk, op voorwaarde dat zij voldoende impact hebben en voldoende bijdrage leveren aan de doelen van het Waddenfonds. Daarbij is voldoende omvang of een voorbeeldfunctie van belang. Verbouwingen of investeringen die tot de normale bedrijfsvoering horen hebben geen prioriteit. Gezamenlijke initiatieven van ondernemers voor een meer duurzame of natuurgerichte bedrijfsvoering hebben de voorkeur.

Met betrekking tot bezoekerscentra is de Adviescommissie een groot voorstander van goede voorlichting over het (inter)nationale waddengebied. In dat kader denkt zij in de richting van maximaal één voorlichtingscentrum per waddeneiland en één voorlichtingscentrum per vastelandsregio, waaronder één centrum met internationale allure. De voorlichtingscentra zouden zich kunnen scharen onder één aansprekende huisstijl, waardoor de 'buitenwereld' geholpen wordt te beseffen dat het waddengebied één uitgestrekt, natuurgebied van wereldformaat is, waarbinnen regionale verschillen bestaan.

De centra dienen naast algemene voorlichting over het waddengebied zich toe te leggen op de specifieke thema's van het eiland c.q. regio. Hierbij komen de thema's natuur, landschap, archeologie, cultuurhistorie, ecologie, ruimtelijke ordening, plattelandsontwikkeling, landbouw, kunst in de openbare ruimte, duurzame energie en duurzaam toerisme aan de orde.

Zoals de Adviescommissie ook al benadrukte in de aanbiedingsbrief behorende bij dit advies, is het naar haar mening essentieel dat een centrale organisatie de verschillende bezoekerscentra helpt hun aanbod op elkaar af te stemmen en up to date te houden. Ook productontwikkeling kan in samenwerking worden opgepakt. De Adviescommissie wil versnippering van initiatieven en producten voorkomen. Nieuwe communicatietechnieken, met name gericht op jongeren, kunnen een bijdrage leveren aan meer kennis over en affiniteit met het waddengebied. Maar communicatietechnieken zijn geen doel op zich, aansluiting en samenwerking met meerdere partijen en centra is daarom zeer gewenst.

Wel moet er ruimte blijven voor een lokale invulling van de bezoekerscentra, waarbij het bezoekerscentrum gecombineerd wordt met andere voorzieningen. Op de eilanden kan een dergelijk koppeling van functies rondom een bezoekerscentrum bijdragen aan de sociale cohesie, het draagvlak voor het natuurbeleid en een duurzame economische ontwikkeling vanuit recreatie en toerisme.

De Adviescommissie streeft naar afstemming en samenhang tussen de verschillende bezoekerscentra, infocentra en musea in het gebied, zodat voor de verschillende doelgroepen bezoekers op verschillende plekken in het waddengebied een interessant aanbod ontstaat. De Adviescommissie hoopt dat het onderzoek dat door de samenwerkende wadgemeenten is gedaan, verder zal worden uitgewerkt om hier een concrete en samenhangende bijdrage aan te kunnen leveren.

14.2 TE HONOREREN PROJECTEN

14.2.1 WF 209782 Kiek over Diek

De provincie Groningen wil een doorgaande fietsroute langs en over de gehele Groningse Waddenzeedijk realiseren, van 'Lauwersoog tot Dollard tou'. Met de route wil de provincie de bijzondere natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische rijkdom van de Groningerkust ontsluiten en zichtbaar maken. Op diverse punten wordt het achterland aangetakt, waardoor het mogelijk wordt recreatieve rondjes met bezoek aan bezienswaardigheden landinwaarts te maken. Op een aantal punten worden bescheiden toeristische overstappunten ingericht terwijl daarnaast op diverse plekken langs de route specifieke voorzieningen worden gerealiseerd.

Doeltreffendheid

De Adviescommissie vindt de aanvraag mooi afgewogen en goed georganiseerd, gezien de samenwerking met de terreinbeherende organisaties en vogelbeheer. Gezamenlijk hebben zij een route samengesteld die de kwetsbare vogelgebieden op en langs de dijk niet verstoort. De Adviescommissie ziet de route als een samenhangend project dat er toe doet, waarbij ook de omgeving aansluiting vindt door de kleine ommetjes. Het aantal fietsers in deze omgeving neemt de laatste jaren nog steeds toe en met dit project wordt het waddengebied voor hen nog aantrekkelijker gemaakt. De Adviescommissie vindt de route een belangrijke schakel in het verbinden en realiseren van recreatieve parels. Bovendien kan het project, met name waar de route buitendijks loopt, in de ogen van de Adviescommissie als experiment dienen op het gebied van samengaan van bezoekers en flora en fauna.

Kansrijkheid

De Adviescommissie acht de kans groot dat dit project leidt tot nieuwe economische ontwikkelingen, met voor het waddengebied de juiste maatvoering, en meer bezoekers zal trekken. Fietsen op de dijk is op weinig plekken in Nederland mogelijk. De Adviescommissie vindt het fraai dat de route ook over anders ontoegankelijk terrein van Waterschap en Defensie loopt en het Waterschap het beheer op zich zal nemen. Met betrekking tot de veeroosters vraagt de Adviescommissie aandacht voor fietsvriendelijke passages. Het project brengt relatief hoge kosten met zich mee, dit is volgens de Adviescommissie te verantwoorden vanwege de extra veiligheidsmaatregelen die buitendijks nodig zijn.

Urgentie

De Adviescommissie is van mening dat dit project het snoer is dat de recreatieve parels met elkaar kan verbinden. Het project is daarmee urgent en voorwaarden-scheppend voor de doelstelling om recreatieve parels te ontwikkelen. Bovendien draagt het project bij aan het versneld inlopen van de achterstand van economische projecten binnen het Waddenfonds.

14.2.2 WF 209877

De Nollen: symbiose van natuur, cultuur en ecologie

Het project van Stichting de Nollen sluit aan bij het project Nollenlandschap Den Helder van het Noord-Hollands Landschap. De Stichting de Nollen wil een museum rondom het werk van kunstenaar Rudi van de Wint bouwen. De stichting is hier een aantal jaren mee bezig en doet nu een aanvraag voor de bouw van twee tentoonstellingsruimten, twee gastenverblijven, een beheerderwoning en de inrichting van het overgangsgedebied van de Stichting naar het gebied van Noord-Hollands Landschap. Rudi van de Wint heeft hier bij leven een inrichtingsplan voor gemaakt. Ook de geplande gebouwen zijn van zijn hand.

Alhoewel op elke vergelijking valt af te dingen wijst de Adviescommissie naar het museum 'Insel Hombroich' bij Neuss in Duitsland, waar ook in een natuurgebied markante gebouwen met kunst een verrassende combinatie vormen met het natuurgebied waarin een en ander geplaatst is. In het projectvoorstel betreft het een specifiek bij het waddengebied behorend duinlandschap.

Doeltreffendheid

De Adviescommissie heeft zich afgevraagd of en hoe dit voorstel onder de doelen van het Waddenfonds past, maar vindt dat zowel een bijdrage wordt geleverd aan behoud van natuur en landschap, als aan het creëren van een duurzame economische ontwikkeling van het waddengebied. Rudi van de Wint is een kunstenaar van formaat, die van de samenhang tussen kunst en natuur zijn levenswerk heeft gemaakt, waardoor het gebied en de plek een hedendaags cultuurhistorisch monument is geworden. De Adviescommissie vindt een museum voor deze kunstenaar in het waddengebied op zijn plek. Daarnaast is in het plan aandacht voor het herstellen van het oorspronkelijke duinlandschap.

Kansrijkheid

De Adviescommissie is onder de indruk van de onderbouwing bij het projectvoorstel en de samenhang met het project Nollenlandschap. Wel vindt zij dat op basis van de huidige begroting op dit moment lastig de doelmatigheid van het project bepaald kan worden.

Urgentie

De Adviescommissie vindt dat het project een aansprekend voorbeeld is van creativiteit, herkenbare resultaten en een grote bijdrage aan de korte-termijndoelen van het Waddenfonds.

14.2.3 WF 209899

Kweldercentrum Noarderleech

Aanvrager It Fryske Gea wil kweldercentrum Noarderleech realiseren, een ontmoetings- en informatiecentrum. Het kweldercentrum is bedoeld als de plek waar kennis en verhalen over kweldergebieden samenkomen, van waaruit gasten en gebruikers de landschappelijke waarden van de kwelders leren zien en lezen. Het wordt de uitvalbasis voor huidige en toekomstige scholenprogramma's van It Fryske Gea.

Doeltreffendheid

De Adviescommissie is van mening dat deze aanvraag in principe slechts gehonoreerd kan worden indien de samenwerking met en afstemming op de overige (huidige en nieuwe) bezoekerscentra beter in beeld is gebracht. De Adviescommissie acht het echter verantwoord om deze aanvraag daarin een uitzonderingspositie te geven aangezien een bezoekerscentrum over kwelders een positieve bijdrage levert aan een duurzame toeristische en recreatieve ontwikkeling van het waddengebied. Zij stelt dat er behoefte is aan een plek langs de kust om de uitgestrektheid van een groot kweldergebied te kunnen beleven en in het centrum kennis op kan doen van het belang van de kwelders voor het Nederlandse vaste land.

Kansrijkheid

De Adviescommissie vindt de locatie geschikt voor een centrum, het ligt nabij het grootste aaneengesloten kweldergebied van Nederland en tussen de grotere bezoekerscentra in. De adviescommissie ziet ook de samenwerking met horeca in de omgeving en de inzet van vrijwilligers als positieve ontwikkelingen vanuit het project. Ondanks de geschikte locatie zou zij graag meer de samenhang willen zien tussen dit centrum en de overige bezoekerscentra.

Urgentie

De Adviescommissie vindt dit het juiste moment voor de realisatie van een kweldercentrum, ook omdat de evaluatie van het onderzoeksexperiment op de kwelder Noarderleech wordt afgerond en deze projecten elkaar kunnen versterken.

14.2.4 WF 209922

Ecomare - de westelijke waddenpoort

Ecomare – Stichting Texels Museum is de aanvrager van dit project om Ecomare naar een hoger plan te tillen op het gebied van educatie en voorlichting. Het project omvat het stimuleren van educatie en beleving over het waddegebied via verhalen rond dieren, het stimuleren van educatie en beleving over het landschap via een educatief padenplan en een belevingsroute, het stimuleren van educatie en beleving van de nacht door aanleg van een observatorium, de ontwikkeling van een duurzame energievoorziening met voorlichting en educatie en de ontwikkeling van een plan voor de verdieping van de voorlichting bij de inrichting en exposities in Ecomare.

Doeltreffendheid

De Adviescommissie is van mening dat het project bijdraagt aan de economische doelstelling van het Waddenfonds. Zowel de economie als duurzame ontwikkeling van toeristische projecten worden met deze aanvraag bevorderd. Het centrum geeft bovendien een positieve bijdrage aan het bewust worden en beleven van de wadden.

Kansrijkheid

De Adviescommissie vindt Ecomare een belangrijk bezoekerscentrum voor de wadden, dat al vele jaren ervaring heeft met het aantrekken van toeristen. Dit centrum is nuttig en heeft een grote aantrekkingskracht maar is verouderd en heeft een doorontwikkeling nodig. De aanpak had in de ogen van de Adviescommissie op diverse vlakken nog wel vernieuwender gekund. Positief aspect vindt zij dat de aanvrager ook andere financiering heeft gevonden voor het project.

Urgentie

De Adviescommissie is van mening dat het ondersteunen van Ecomare urgent is voor het centrum om bij te kunnen blijven als groot en belangrijk bezoekerscentrum in het gebied. Het betreft een projectvoorstel met herkenbare resultaten en draagt bij aan het versneld inlopen van de achterstand van economische projecten binnen het Waddenfonds.

PROGRAMMA 12

VERDUURZAMING VAARRECREATIE

15.1 REDENEERLIJN

Mede dankzij de werelderfgoedstatus trekt het waddegebied steeds meer toeristen en recreanten. De Adviescommissie zoekt bij dit programma creatieve en innovatieve projecten die grote groepen recreanten bereiken dan wel de druk op een groot deel van kwetsbare gebieden aanzienlijk vermindert. Bij het verduurzamen van vaarrecreatie kijkt de Adviescommissie scherp naar de onderbouwing van de verwachte impact die een project heeft op het wad.

5.2 TE HONOREREN PROJECTEN

Er zijn deze tender helaas geen projecten ontvangen op het gebied van verduurzaming vaarrecreatie, die naar het oordeel van de Adviescommissie voldoende bijdragen aan de doelen van het Waddenfonds.

PROGRAMMA 13

VERDUURZAMING LANDBOUW

16.1 REDENEERLIJN

Ten aanzien van projecten die een duurzame ontwikkeling in de landbouw in het waddengebied beogen, is de Adviescommissie op zoek naar initiatieven die leiden tot een breed draagvlak bij de boeren voor agrarisch natuurbeheer of tot toepassing van duurzame energie of naar innovatieve en ambitieuze pilotprojecten specifiek voor het waddengebied. De Adviescommissie zou vooral de relatie met het waddengebied graag duidelijk(er) in de aanvragen terug zien. Zij hecht er aan dat niet alleen onderzoek gedaan of voorlichting gegeven wordt, maar dat er bij de projecten ook een serieuze betrokkenheid in de dagelijkse praktijk van de agrariërs is. Daarbij zal goed gekeken moeten worden naar de activiteiten die spelen op het gebied van landbouw.

16.2 TE HONOREREN PROJECTEN

16.2.1 WF 209829

Zilt perspectief

Stichting Zilt Perspectief wil een onderzoek naar de gevolgen van verzilting en de mogelijkheden van de landbouw om daarbij aan te sluiten. Het project bestaat uit een drietal onderdelen te weten het identificeren van kennislacunes, experimenteel teeltonderzoek en het opzetten van een educatiecentrum en zilte proeftuin. In de eerdere tenders is er ook een aanvraag gedaan, deze werden toen afgewezen vanwege een beperkte onderzoeksopzet en gewenste afstemming met onderzoek elders (1e tender) en vanwege het commerciële karakter van het plan (2e tender).

Doeltreffendheid

De Adviescommissie heeft ook in de eerdere tenders uitgesproken dat het onderwerp aansprekend, innovatief en toekomstgericht is. Zij ziet in dit project een geloofwaardige aanvraag en ziet het nut van verder experimenteren met verzilting en verdroging gezien de behoefte die er is om de mogelijkheden met zilte teelt meer inzichtelijk te krijgen. Daarbij gaat het om een interessante combinatie van het onderzoek naar de zouttolerante gewassen en de aandacht voor het agrarisch landschap.

Kansrijkheid

De Adviescommissie heeft vertrouwen in het onderzoek, dat een opschaling betreft van reeds bestaand onderzoek. Men is bovendien op de hoogte van uitgevoerd onderzoek in Zeeland. Het project wordt op Texel uitgevoerd in een omgeving waar men reeds te maken heeft met zoute kwel. In Friesland gaat het om een perceel dat rondom een eigen afwatersysteem heeft. Daarmee zijn de gevolgen voor omliggende agrariërs naar mening van de Adviescommissie beperkt. De Adviescommissie prijst het feit dat het gaat om een economisch 'open acces' project.

Urgentie

De Adviescommissie ziet in dat dit onderzoek een toekomstperspectief biedt met de zilte teelten waar wellicht een grote markt voor kan worden geënthousiasmeerd. Het betreft geen regulier beleid en wel een bijdrage aan het inlopen van de achterstand van economische projecten van het Waddenfonds.

OPMERKINGEN EN AANVULLINGEN REGIOCOMMISSIE

Geachte minister,

Volgens de Wet op het Waddenfonds is het de taak van de Regiocommissie Waddenfonds zich een oordeel te vormen over het advies van de Adviescommissie Waddenfonds en een uitspraak te doen over het draagvlak van de ingediende projecten.

De derde tender is opengesteld op basis van het vernieuwde Uitvoeringsplan Waddenfonds 2010 - 2014. In dit Uitvoeringsplan hebben we afgesproken dat Adviescommissie Waddenfonds en Regiocommissie Waddenfonds met een gezamenlijk advies komen.

Ook bij deze derde tender heeft de Regiocommissie Waddenfonds zich weer met de nodige intensiteit over haar taak gebogen. De Regiocommissie heeft ten aanzien van een aantal projecten aanvullende opmerkingen gemaakt. De Regiocommissie stelt het op prijs dat deze opmerkingen via de beschikkingen aan de projectaanvragers kenbaar worden gemaakt.

De Regiocommissie heeft goede nota genomen van het voorstel van de Adviescommissie. Op een aantal punten heeft de Regiocommissie om verheldering gevraagd en gekregen. Men heeft de manier van werken, die gebruikt is bij de tweede tender voortgezet. Uitgaande van de criteria, gebaseerd op de doelen van het Waddenfonds en de prioritaire thema's van het Uitvoeringsplan 2010 - 2014, zijn redenerlijnen ontwikkeld, waar langs de diverse ingediende voorstellen zijn beoordeeld. In zijn algemeenheid is daarin een consistente lijn te herkennen.

Aanvullende opmerkingen aangaande specifieke projecten

4 Programma 1 Waddenzee klimaatbestendig

4.2.2 WF 209911 Ruim baan voor vissen in het Waddengebied

De Regiocommissie geeft aan dat dit project de doelstelling uit het Uitvoeringsplan Programma 1, het realiseren van één zoet-zoutovergang, voorbij schiet, doch wil benadrukken dat dit project prima past in de geest van het Uitvoeringsplan en specifiek in dit programma.

8 Programma 5 De Waddenzee internationaal ingebed

8.2.1 WF 209902 WaLTER

De Regiocommissie waardeert dit project dat kan leiden tot één integraal monitoringssysteem. De Regiocommissie onderstreept dat commitment van overheden en natuurorganisaties een belangrijke voorwaarde zijn voor het slagen van dit project evenals het waarborgen van een goede trilaterale afstemming.

Tenslotte merkt de Regiocommissie op dat de extra admi-

nistratieve lasten voor het bedrijfsleven tot een minimum beperkt moeten blijven.

12 Programma 9 Ontwikkeling duurzame visserij

12.2.1 WF 209839 Vissers van de Wadden

De Regiocommissie adviseert de initiatiefnemers met klem bij de uitvoering van dit project voortdurend af te stemmen op de nadere uitwerking van de Visie Duurzame Visserij.

14 Programma 11 Duurzame ontwikkeling recreatie en toerisme waddengebied

14.2.1 WF 209782 Kiek over Diek

De Regiocommissie adviseert met klem bij de aanleg van het fietspad het voorkomen van verstoringen na te streven en hiervoor in overleg te treden met de aangewezen natuurorganisaties.

Hoogachtend,

mevrouw C. Schokker-Strampel,

Voorzitter Regiocommissie Waddenfonds

FINANCIËEL VOORSTEL

De projecten, waarvan de Adviescommissie en Regiocommissie adviseren deze te honoreren in de derde tender, vragen gezamenlijk een investering vanuit het Waddenfonds van € 33.738.644,82. Inclusief het project Metwad-1; hoe habitattherstel trekkende wadvogels beïnvloedt, betreft de totale investering € 36.725.723,82.

Dossiernummer	Omschrijving	Geadviseerde subsidiebedrag
WF 209902	WaLTER	4.402.598,00
WF 209825	Stelling Den Helder, Poort naar de Wadden	2.975.835,00
WF 209782	Kiek over Diek	2.700.000,00
WF 209867	Boerderijen aan de Waddenkust	2.164.697,00
WF 209875	Biogasleiding Noordoost Friesland	5.000.000,00
WF 209877	De Nollen: symbiose van natuur, cultuur en ecologie	1.450.000,00
WF 209872	Herplant van iepen in de Waddenregio	2.663.107,00
WF 209899	Kweldercentrum Noorderleech	380.000,00
WF 209917	Opwaardering landschappelijke waarden wierde Weiwerd	962.809,00
WF 209911	Ruim baan voor vissen in het Waddengebied	6.332.900,00
WF 209922	Ecomare - de westelijke waddenpoort	712.081,00
WF 209829	Zilt perspectief	2.557.842,00
WF 209839	Vissers van de Wadden	823.860,00
WF 209913	Van Polder naar Kwelder: 10 jaar ontwikkeling	187.937,00
WF 209831	Een sterk staaltje naar het Wad	113.748,82
WF 209761	Energie Transitiepark Eemsdelta fase 1	188.430,00
WF 209891	Nieuwland: Jeugdherberg wordt gastenverblijf	122.800,00
		€ 33.738.644,82
WF 209925	Metawad-1; hoe habitattherstel trekkende wadvogels beïnvloedt	2.987.079,00
		€ 36.725.723,82

